TFY4215 Innføring i kvantefysikk Løsningsforslag til Eksamen 17. august 2022

1) **D**: $p = \hbar k = 1.05 \cdot 10^{-25}$ kg m/s

2) **B**: $E = p^2/2m_e (= \hbar\omega) = 38$ meV

3) **E**: $\omega = E/\hbar = 58$ ps^{-1}

4) **F**: $v = p/m_e = 115$ km/s

5) **F**: $j = \hbar k/m = v = 115$ km/s

6) **E**: Molekylets masse er $m = (12 + 2 \cdot 16) \cdot 1.66 \cdot 10^{-27}$ kg slik at $\lambda = h/\sqrt{3mk_BT} = 22$ pm.

7) **C**: Midlere transl.energi er $3k_BT/2$ (3 kvadr. frihetsgr.), slik at $v_{\mathrm{rms}} = \sqrt{\langle v^2 \rangle} = \sqrt{3k_BT/m} = 412$ m/s.

8) **B**: Molekylet er lineært og har derfor 2 kvadratiske rotasjonsfrihetsgrader, slik at midlere rotasjonsenergi pr molekyl er $2k_BT/2$. Ved 300 K er dette 26 meV.

9) **D**: Energinivåer: $E_n = n^2\pi^2\hbar^2/2m_eL^2 = n^2h^2/8m_eL^2$. Dermed er $\lambda = hc/(E_4 - E_3) = 8m_ecL^2/7h = 7.6\,\mu$m.

10) **B**: Absoluttkvadratet av $\Psi(x,t)$ blir på formen $f(x) + g(x)\cos\left(\frac{(E_4-E_3)t}{\hbar}\right)$, som oscillerer med periode $T = 2\pi\hbar/(E_4 - E_3) = 25$ fs.

11) **A**: Sannsynligheten for å måle E_3 er $P_3 = |c_3|^2$, med

$$c_3 = \int_0^L \psi_3^*(x)\Psi(x,0)dx.$$

Her er $\psi_3^*(x) = \psi_3(x)$ symmetrisk og $\Psi(x,0)$ antisymmetrisk på intervallet $0 < x < L$. Da blir $P_3 = 0$.

12) **B**:

$$c_4 = \int_0^L \psi_4(x)\Psi(x,0)dx = \frac{2L}{L\pi}\int_0^\pi \sin 4z \cos z\, dz = \frac{16}{15\pi},$$

der vi substituerte $z = \pi x/L$, dvs $x = zL/\pi$ og $dx = dz\, L/\pi$. Sannsynligheten for å måle energiverdien E_4 blir $P_4 = c_4^2 = 0.12$.

13) **C**: Klassisk tillatt område hvis $E_0 = \hbar\omega/2$ er større enn $V(x) = m\omega^2x^2/2$, dvs $|x| < \sqrt{\hbar/m\omega}$. Med gitte tallverdier: $|x| < 5.9$ pm.

14) **D**: $n_1/n_0 = \exp(-\hbar\omega/k_BT) = 0.070$.

15) **E**:

$$\langle E \rangle = \sum_{j=0}^{3} |c_j|^2 E_j = \frac{4E_0}{10} + \frac{3E_1}{10} + \frac{2E_2}{10} + \frac{E_3}{10} = \frac{3}{2}\hbar\omega = 104\,\mathrm{meV}$$

16) **F**: For små verdier av x er $V_M(x) \simeq V_0\alpha^2x^2$, som skal tilsvare $kx^2/2$. Dermed: $k = 2V_0\alpha^2$.

17) **C**: Innsetting av den oppgitte bølgefunksjonen gir

$$-\frac{\hbar^2}{2ma^2}\left(e^{ika}-2+e^{-ika}\right)e^{ikna}=E(k)e^{ikna},$$

dvs

$$E(k)=\frac{\hbar^2}{ma^2}\left(1-\cos ka\right).$$

Nær $k=0$ (dvs $ka \ll 1$ eller $\lambda = 2\pi/k \gg a$) er $\cos ka \simeq 1-(ka)^2/2$ og $E(k) \simeq (\hbar k)^2/2m$.

18) **B**: Minste tillatte energi er $E=0$ for $k=0$. Største tillatte energi er $E=2\hbar^2/m_ea^2$ for $k=\pm\pi/a$. Dermed er båndbredden $2\hbar^2/m_ea^2=1.68$ eV.

19) **C**: Fire nullpunkter betyr at dette er 4. eksiterte tilstand ψ_4.

20) **E**: Seks nullpunkter betyr at dette er 6. eksiterte tilstand ψ_6.

21) **B**: Oppgitte nullpunkter tilsier at en halv bølgelengde er 0.8 nm der potensialet har verdien -2.00 eV. Da har elektronet en kinetisk energi ca 0.58 eV, og dermed energiegenverdi ca -1.4 eV.

22) **E**: Vi ser av figuren for ψ_6 at bølgefunksjonen krummer svakt bort fra x-aksen i området der potensialet har verdien -1.00 eV. Da konkluderer vi med at energiegenverdien er like i underkant av -1.0 eV.

23) **F**: 30 elektroner okkuperer 15 romlige tilstander.

24) **A**: 19 nullpunkter tilsier at dette er ψ_{19}, med energi $E_{19}=-8.5$ eV.

25) **A**: R_{20}^2 er maksimal i $r=0$.

26) **C**: $(rR_{20})^2$ er maksimal i $r/a_0 = 3-\sqrt{5} \simeq 0.764$.

27) **F**:

$$\langle r\rangle = \int_0^\infty r(rR_{20})^2 dr = \ldots = 6a_0.$$

28) **D**: $E=(n_x+n_y+1)\hbar\omega = 5\hbar\omega$ betyr at $n_x+n_y=4$, som kan realiseres med $n_x=0,1,2,3,4$, dvs 5 muligheter.

29) **E**: Tilstanden (01) er prop. med y, og dermed med $\sin\phi$. Mulige måleresultater er derfor $\pm\hbar$.

30) **F**: Tilstanden (11) er prop. med xy, og dermed med $\sin\phi\cdot\cos\phi$ eller $\sin 2\phi$. Mulige måleresultater er derfor $\pm 2\hbar$.

31) **C**: Minst kinetisk energi i tilstanden med alle tre $n_j=1$, dvs $K_{\min}=3\pi^2\hbar^2/2m_eL^2$, som er ca 11 meV.

32) **A**: Volumet er 10^{-18} cm^3, og med antallstetthet 10^{21} pr cm^3 har vi derfor 10^3 elektroner i systemet. Vi kan ha 2 elektroner i hver orbital, et med spinn opp og et med spinn ned. Vi trenger derfor å okkupere 500 orbitaler. I et koordinatsystem med n_x, n_y og n_z langs aksene vil hver orbital oppta et volum lik 1. De 500 okkuperte orbitalene (med de 500 laveste energiene) befinner seg derfor i 1/8 kule i den "positive oktanten", med radius $\sqrt{n_x^2 + n_y^2 + n_z^2} = \sqrt{2m_e L^2 E_{\max}}/\pi\hbar$, og med volum $(n_x^2 + n_y^2 + n_z^2)^{3/2}\pi/6 = 500$. Vi kombinerer dette og finner at maksimal kinetisk energi er $K_{\max} = E_{\max} = (3000/\pi)^{2/3} \cdot \pi^2\hbar^2/2m_e L^2$. Med tallverdier innsatt blir dette 0.36 eV.

33) **E**: Med $B = 6.0$ T er $\Delta E = 2\mu_B B = 0.69$ meV. (Der $\mu_B = e\hbar/2m_e$.)

34) **B**: $\theta = 90° - \arccos(S_z/S) = 90° - \arccos(1/\sqrt{3}) = 35.3°$

35) **A**: χ er egenfunksjon til $\widehat{S}_y$, med egenverdi $\hbar/2$. Da er S_x uskarp.

36) **A**: χ er egenfunksjon til $\widehat{S}_y$, med egenverdi $\hbar/2$. Da er S_z uskarp.

37) **C**:

$$\langle S_z \rangle = \chi^\dagger \widehat{S}_z \chi = \frac{\hbar}{2 \cdot 18} \left(-2i + 3 \quad -2i - 1\right) \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 2i + 3 \\ 2i - 1 \end{pmatrix} = 2\hbar/9$$

38) **C**: $\langle S_z^2 \rangle = \hbar^2/4$ alltid.

39) **D**: $\Delta S_y = \hbar/2$, fordi $\langle S_y \rangle = 0$ (da χ_+ er egentilstand for $\widehat{S}_z$), og vi alltid har $\langle S_y^2 \rangle = \hbar^2/4$.

40) **F**: Både Stern og Gerlach pleide å røyke sigarer på laben. Stern var bare assistent og hadde ikke råd til de dyreste sigarene. Han måtte kjøpe billige sigarer med høyt svovelinnhold. Svovel reagerte med sølv og dannet svart og godt synlig sølvsulfid der sølvatomene hadde truffet "detektoren".